

TEBLİĞ

Rekabet Kurumu Başkanlığından:

**ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME ANLAŞMALARINA İLİŞKİN
GRUP MUAFİYETİ TEBLİĞİ
(TEBLİĞ NO: 2016/5)**

BİRİNCİ BÖLÜM**Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar****Amaç**

MADDE 1 – (1) Bu Tebliğin amacı, teşebbüsler arasında yapılan araştırma ve geliştirme (AR-GE) anlaşmalarının, 7/12/1994 tarihli ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanununun 4 üncü maddesi hükümlerinin uygulanmasından grup olarak muaf tutulmasının koşullarını belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Tebliğ, 4054 sayılı Kanununun 4 üncü maddesi kapsamındaki AR-GE anlaşmalarını kapsar.

(2) Ortak üretim, yeniden satış, fikri hakların devri gibi başkaca bir temel amacı bulunan ve ortak AR-GE'ye ilişkin yalnızca tali hükümler içeren anlaşmalar bu Tebliğ ile tanınan muafiyet kapsamı dışındadır.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Tebliğ, 4054 sayılı Kanununun 4 üncü, 5 inci ve 27 nci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Tebliğin uygulanmasında;

- a) Anlaşma: Bir anlaşma, teşebbüs birliği kararı ya da uyumlu eylemi,
- b) Araştırma ve geliştirme (AR-GE): Teknik bilgilerin elde edilmesine, ürün, teknoloji veya üretim süreçlerinin testlere tabi tutulmasına, teorik analizlerin ve gözlemlerin yapılmasına, deneysel üretimler de dahil olmak üzere deneylerin gerçekleştirilmesine, bu hususlar için gerekli tesislerin kurulmasına ve sonuçlarla ilgili fikri hakların elde edilmesine yönelik süreci,
  - c) AR-GE anlamında uzmanlaşma: Bedelli AR-GE haricindeki AR-GE anlaşmaları kapsamındaki araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin anlaşma taraflarının tümü tarafından yürütülmesi ve tarafların kendilerine uygun şekilde işbölümü yapmasını,
  - ç) AR-GE anlaşması: İki ya da daha fazla tarafın;
    - 1) Sözleşme konusu ürünlerin ya da teknolojilerin ortak araştırma ve geliştirilmesi ile bu araştırma ve geliştirmenin sonuçlarından ortak faydalanılması,
    - 2) Sözleşme konusu ürünlerin ya da teknolojilerin ortak araştırma ve geliştirilmesine yönelik olarak daha önce aynı taraflar arasında yapılmış bir anlaşma çerçevesinde elde edilen sonuçlardan ortak faydalanılması,
    - 3) Sonuçlarından ortak faydalanma olmaksızın sözleşme konusu ürünlerin ya da teknolojilerin ortak araştırma ve geliştirilmesi,
    - 4) Sözleşme konusu ürünlerin ya da teknolojilerin bedelli araştırma ve geliştirilmesi ile bu araştırma ve geliştirmenin sonuçlarından ortak faydalanılması,
    - 5) Sözleşme konusu ürünlerin ya da teknolojilerin bedelli araştırma ve geliştirilmesine yönelik olarak daha önce aynı taraflar arasında yapılmış bir anlaşma çerçevesinde elde edilen sonuçlardan ortak faydalanılması,
    - 6) Sonuçlarından ortak faydalanma olmaksızın sözleşme konusu ürünlerin ya da sözleşme konusu teknolojilerin bedelli araştırma ve geliştirilmesi amacıyla yaptıkları anlaşmaları,
  - d) Bedelli AR-GE: Taraflardan birinin finanse eden taraf, diğerinin araştırma ve geliştirmeyi yürüten taraf olduğu AR-GE'yi,
  - e) Faydalanma anlamında uzmanlaşma: Tarafların aralarında üretim veya dağıtım gibi belirli görevleri paylaşması veya birbirlerine sonuçlardan faydalanmaya yönelik olarak, belirli bölgelere veya müşterilere veya kullanım alanına ilişkin sınırlamalar getirmeleri veya taraflardan sadece birinin diğer taraflarca sağlanan münhasır lisans kapsamında sözleşme konusu ürünleri üretmesi ve dağıtması gibi ortaya çıkan sonuçların faydalarının taraflar arasında paylaşımını,
  - f) Fiili rakip: Aynı ilgili pazarda aktif olarak faaliyet göstermekte olan teşebbüsü,
  - g) Fikri haklar: Sınai hakları, eser sahibinin haklarını ve komşu hakları,
  - ğ) Finanse eden taraf: Bedelli AR-GE'de finansmanı sağlayan ancak araştırma ve geliştirme faaliyeti yürütmeyen tarafı,
  - h) İlgili ürün pazarı: Sözleşme konusu ürünlerin yerini alabilecek ya da bu ürünleri geliştirebilecek veya ikame edebilecek ürünlerin oluşturduğu ilgili pazarı,
    - ı) İlgili teknoloji pazarı: Sözleşme konusu teknolojilerin yerini alabilecek ya da bu teknolojileri geliştirebilecek veya ikame edebilecek teknolojilerin ve süreçlerin oluşturduğu ilgili pazarı,

- i) Kanun: 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunu,
- j) Know-how: Tecrübe ve denemeler sonucu elde edilen uygulamaya yönelik, gizli, esaslı ve belirlenmiş bilgi paketini,
- k) Potansiyel rakip: AR-GE anlaşmasının yokluğu durumunda fiyatlarda küçük ve kalıcı bir artış olması halinde, gerekli dönüştürme maliyetlerine katlanarak veya ek yatırımları yaparak üç yılı aşmayacak zaman diliminde ilgili pazara girme olasılığı bulunan teşebbüsü,
- l) Rakip teşebbüs: Aynı ürün veya teknoloji pazarında faaliyette bulunan fiili ya da potansiyel rakibi,
- m) Sonuçlardan faydalanma: Sözleşme konusu ürünlerin üretilmesi ve/veya dağıtılması veya sözleşme konusu teknolojilerin uygulanması veya fikri hakların tahsisi/lisanslanması veya üretim ve uygulama için gerekli olan teknik bilginin paylaşılması,
- n) Sözleşme konusu teknolojiler: AR-GE'nin konusu olan ya da AR-GE'nin sonucunda ortaya çıkan üretim süreçlerini ve/veya teknolojilerini,
- o) Sözleşme konusu ürünler: AR-GE'nin konusu olan ya da AR-GE'nin sonucunda ortaya çıkan mal ve/veya hizmetleri ya da sözleşme konusu teknolojiler ile sağlanan veya üretilen mal ve/veya hizmetleri,
- ö) Taraf: Anlaşmaya taraf olan teşebbüs veya teşebbüsleri,
- p) Teknik bilgi: Know-how ya da fikri haklarla korunan bilgiyi,
- r) Ticari sır: Teşebbüslerin faaliyet alanları ile ilgili olan ve gizli tutma iradesine sahip oldukları, yalnızca belirli ve kısıtlı bir kesim tarafından bilinen ve elde edilebilen, başta rakipleri olmak üzere üçüncü kişilere ve kamuya açıklanması halinde ilgili teşebbüsün ciddi zarar görme ihtimali bulunan her türlü bilgi ve belgeyi, ifade eder.

AR-GE'nin taraflarca birlikte yürütüldüğü veya sonuçlarının ortaklaşa kullanıldığı haller

MADDE 5 – (1) Aşağıdaki hallerde AR-GE'nin taraflarca birlikte yürütüldüğü ya da sonuçlarının ortaklaşa kullanıldığı kabul edilir:

a) AR-GE çalışmalarının birlikte oluşturulan bir ekip, organizasyon veya teşebbüs tarafından ya da birlikte tayin edilen üçüncü bir teşebbüs aracılığıyla yürütülmesi ya da taraflar arasında AR-GE veya faydalanma anlamında uzmanlaşma yoluyla işbölümüne gidilmesi.

b) 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (p) bendi hükmü çerçevesinde, teknik bilgilerin devri veya know-how'ın aktarımı konusunda işbirliği yapılmış olması.

İKİNCİ BÖLÜM

Muafiyetin Kapsamı ve Koşulları

Muafiyet

MADDE 6 – (1) Bu Tebliğde belirtilen koşulları sağlayan AR-GE anlaşmaları Kanunun 4 üncü maddesi hükümlerinin uygulanmasından grup olarak muaf tutulur.

(2) Bir ya da daha fazla tarafa veya ortak AR-GE, bedelli AR-GE ya da ortak faydalanma amacıyla taraflarca kurulan bir yapıya fikri hak tahsisi veya lisanslama yapılması ile ilgili hükümler içeren AR-GE anlaşmaları da bahse konu hükümlerin bu anlaşmaların esas amacını oluşturmaması ve bu anlaşmaların uygulanması bakımından doğrudan ilişkili ve gerekli olmaları koşuluyla bu Tebliğ kapsamındaki muafiyetten yararlanır.

Muafiyetin genel koşulları

MADDE 7 – (1) Aşağıda belirtilen koşulları sağlayan anlaşmalar bu Tebliğ kapsamındaki muafiyetten yararlanır:

a) Anlaşma, sonuçlardan ortak faydalanmayı içermekte ve taraflardan en az ikisi ilgili pazarda rakip teşebbüsler konumunda ise, tarafların tümünün ilgili pazardaki toplam pazar paylarının %40'ı aşmaması,

b) Anlaşma, sonuçlardan ortak faydalanmayı içermekte ve taraflardan en az ikisi ilgili pazarda rakip teşebbüsler konumunda ise, bedelli AR-GE'de, bir tarafın aynı sözleşme konusu ürün ve teknolojileri içeren birden çok AR-GE anlaşmasında finanse eden taraf olması durumunda, finanse eden taraf dahil tarafların tümünün ilgili pazardaki toplam pazar paylarının %40'ı aşmaması,

c) AR-GE'nin kapsamı ve amacının anlaşmada açıkça tanımlanmış olması,

ç) Ortak veya bedelli AR-GE'de anlaşmaya taraf tüm teşebbüslerin, faydalanma anlamında uzmanlaşma söz konusu olduğunda sonuçlara erişimin uygun ölçüde sınırlanması haricinde çalışma sonuçlarına tam erişiminin sağlanması,

d) Anlaşmanın yalnızca AR-GE'ye yönelik olması halinde, taraflara ait ticari sırlar ve gizli bilgiler hariç olmak üzere, tarafların teknik bilgileri ve AR-GE sonuçlarını birbirlerinden bağımsız kullanabilmelerinin engellenmemesi,

e) Ortak faydalanmanın AR-GE sonuçları ile sınırlı kalması ve bu sonuçların sözleşme konusu ürünlerin üretiminde ya da sözleşme konusu teknolojilerin uygulanmasında asli unsuru teşkil etmesi,

f) Faydalanma anlamında uzmanlaşma içeren anlaşmalarda, sözleşme konusu ürünlerin birlikte oluşturulan bir ekip, organizasyon veya teşebbüs tarafından ya da birlikte tayin edilen üçüncü bir teşebbüs aracılığıyla yürütülmesi anlamında ortak dağıtımına veya yalnızca üreten taraf tarafından dağıtılmasına karar verilmemiş ise, üretimi üstlenen teşebbüs veya teşebbüslerin, tarafların sözleşme konusu ürünlere ilişkin siparişlerini karşılamaları.

(2) Sözleşme konusu ürünler taraflarca başka bir mal veya hizmetin üretiminde kullanılan hammadde veya ara malı niteliğindeyse, bu ürünlerin nihai mal veya hizmetin asli unsurunu teşkil etmesi halinde, tarafların pazar payının hesaplanmasında söz konusu nihai mal veya hizmete ilişkin pazar esas alınır.

(3) Tarafların ilgili pazarda rakip teşebbüs olmadığı AR-GE anlaşmaları, birinci fıkrada öngörülen pazar payı eşiği koşullarına tabi değildir.

Muafiyet süreleri

MADDE 8 – (1) Sadece AR-GE içeren anlaşmalara bu Tebliğ ile tanınan muafiyet, anlaşma süresince geçerlidir. AR-GE sonuçlarından ortak faydalanma söz konusu olması halinde, muafiyet, sözleşme konusu ürünlerin Türkiye Cumhuriyeti sınırları dahilinde pazara ilk olarak sunulduğu tarihten başlamak üzere yedi yıl için daha geçerli olur.

Anlaşmaları grup muafiyeti kapsamı dışına çıkaran sınırlamalar

MADDE 9 – (1) Aşağıda sayılan sınırlamaları içeren AR-GE anlaşmaları bu Tebliğ ile tanınan muafiyetten yararlanamaz:

a) Tarafların bir veya birkaçının, aralarındaki AR-GE anlaşmasının konusu ile bağlantılı olmayan alanlarda ya da anlaşmanın sona ermesinden sonra AR-GE ya da bedelli AR-GE anlaşmasının konusuyla ilgili bir alanda, bağımsız olarak tek başına ya da üçüncü kişilerle birlikte AR-GE faaliyetlerini yürütme özgürlüğünün kısıtlanması.

b) Aşağıdaki haller dışında sözleşme konusu ürünlerin üretim veya satış miktarının birlikte belirlenmesi ya da tarafların bir veya birkaçının söz konusu ürünlerin üretim veya satış miktarını bağımsız olarak belirleme yetkilerinin sınırlandırılması;

1) Ortak faydalanmanın sözleşme konusu ürünlerin ortak üretimini kapsamaması halinde üretim hedeflerinin belirlenmesi,

2) AR-GE çalışmalarının birlikte oluşturulan bir ekip, organizasyon veya teşebbüs tarafından ya da birlikte tayin edilen üçüncü bir teşebbüs aracılığıyla yürütüldüğü ve ortak faydalanmanın sözleşme konusu ürünlerin ortak dağıtımını veya sözleşme konusu teknolojilerin ortak lisanslamasını kapsadığı halde satış hedeflerinin belirlenmesi,

3) Ortak faydalanma anlamında uzmanlaşmaya yönelik uygulamaların olması,

4) Ortak faydalanma süresinde, sözleşme konusu ürün ve teknolojilerle aynı ilgili ürün veya teknoloji pazarında yer alan ürünlerin veya teknolojilerin üretiminin, satışının, tahsisinin veya lisanslamasının yasaklanması.

c) Sonuçlardan ortak faydalanmanın sözleşme konusu ürünlerin ortak dağıtımını veya sözleşme konusu teknolojilerin ortak lisanslamasını içermesi durumunda birincil müşteriler için sözleşme konusu ürünlerin fiyatlarının ya da birincil lisans alanlar için sözleşme konusu teknolojilerin lisans ücretlerinin belirlenmesi durumu hariç olmak üzere, sözleşme konusu ürünlerin veya sözleşme konusu teknolojilerin üçüncü taraflara satışında satış ya da lisanslama fiyatlarının belirlenmesi.

ç) Münhasır lisanslama haricinde müşterilere ya da bölgelere pasif satışın kısıtlanması ile faydalanma anlamında uzmanlaşma içeren AR-GE anlaşmaları haricinde taraflar arasında müşteri ya da bölge paylaşımı içeren kısıtlamalar.

d) Başta fikri hakların kullanılması yoluyla olmak üzere çeşitli tedbirlerle, taraflarca ya da taraflardan birinin rızasıyla pazara yasal olarak sunulmuş sözleşme konusu ürünlerin dağıtıcılar tarafından elde edilmesinin ve/veya pazara sunulmasının ya da kullanıcılar tarafından elde edilmesinin engellenmesi.

Kapsam dışında bırakılan kısıtlamalar

MADDE 10 – (1) AR-GE anlaşmalarında aşağıda sayılan kısıtlamalara 6 ncı maddede yer alan muafiyet hükümleri uygulanmaz:

a) Tarafların, AR-GE ile ilgili olan veya AR-GE sonuçlarının korunmasına yarayan fikri hakların geçerliliğine AR-GE'nin tamamlanmasından veya anlaşmanın sona ermesinden sonra itiraz etme haklarının ortadan kaldırılması.

b) Ortak veya bedelli AR-GE anlaşmalarında, AR-GE sonuçlarının taraflarca ortak faydalanılmasının öngörülmediği ya da böyle bir faydalanmanın gerçekleşmediği durumlarda, tarafların bir veya birkaçının, sözleşme konusu ürünlerin üretilmesine ya da sözleşme konusu teknolojilerin uygulanmasına yönelik olarak üçüncü kişilere lisans vermesinin yasaklanması.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Muafiyetin Uygulanmasına İlişkin Diğer Hükümler

Pazar payı eşiğinin uygulanması

MADDE 11 – (1) 7 nci maddede öngörülen pazar payı eşiğinin uygulanması bakımından aşağıdaki esaslar geçerlidir:

a) Pazar payı, pazardaki satış değeri bazında hesaplanır. Eğer satış değeri verilerine ulaşamıyorsa pazardaki satış miktarı da dâhil olmak üzere diğer güvenilir pazar verilerine dayalı tahminler, ilgili teşebbüslerin pazar payını hesaplamak için kullanılabilir.

b) Pazar payı bir önceki takvim yılına ilişkin veriler esas alınarak hesaplanır.

c) 7 nci maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri kapsamında, pazar payı başlangıçta %40'tan fazla olmayıp daha sonra %45'i aşmayacak şekilde eşiğin üzerine çıkarsa, muafiyet %40 oranındaki pazar payı eşiğinin ilk aşıldığı yılı takip eden sonraki iki yıl boyunca da geçerli olmaya devam eder.

ç) 7 nci maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri kapsamında, pazar payı başlangıçta %40'tan fazla olmayıp daha sonra %45'in üzerine çıkarsa, muafiyet %45 oranındaki eşiğin ilk aşıldığı yılı takip eden yıl boyunca da geçerli olmaya devam eder.

d) (c) ve (ç) bentlerinin sağladığı haklar, sürenin iki takvim yılını aşmasına neden olacak şekilde birleştirilemez.

Muafiyetin geri alınması

MADDE 12 – (1) Rekabet Kurulu, bu Tebliğ ile muafiyet tanınmış bir anlaşmanın Kanununun 5 inci maddesinde düzenlenen koşullarla bağdaşmaz etkilere sahip olduğunu tespit ederse muafiyeti geri alabilir. Bu durumda Rekabet Kurulu, nihai kararını vermeden önce tarafların yazılı ve/veya sözlü görüşlerini ister.

Kanunun 6 ncı maddesinin uygulanması

MADDE 13 – (1) Bu Tebliğ hükümlerine göre tanınmış olan muafiyet Kanununun 6 ncı maddesinin uygulanmasını engellemez.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Yürürlükten kaldırılan mevzuat

MADDE 14 – (1) 27/8/2003 tarihli ve 25212 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Araştırma ve Geliştirme Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği (2003/2) yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) Diğer mevzuatta Araştırma ve Geliştirme Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği (2003/2)’ne yapılan atıflar, bu Tebliğe yapılmış sayılır.

Geçiş hükümleri

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Bu Tebliğin yürürlüğe girdiği tarihten önce yapılan ve Araştırma ve Geliştirme Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği (2003/2)’nde düzenlenen koşullara uygun olan anlaşmalardan bu Tebliğde düzenlenen koşullara uygun olmayanlar yürürlük tarihinden itibaren 30 gün içinde bu Tebliğe uygun hale getirildiği takdirde bu Tebliğ kapsamında sayılır.

Yürürlük

MADDE 15 – (1) Bu Tebliğ yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 16 – (1) Bu Tebliğ hükümlerini Rekabet Kurumu Başkanı yürütür.